

Barejko Natalia

Dereń Klaudia

dr Małgorzata Al-Khatib

Rozwój kompetencji cyfrowych

2018-01-11

Prawa autorskie dla nauczycieli, styl MLA, bibliografia i licencje otwarte

Niezwykle często ludzie nie są świadomi zarówno swoich praw jak i obowiązków. Zwłaszcza jeżeli dotyczą one działalności zarówno twórczej jak i odtwórczej. Niezwykle ważnym jest zatem aby pozyskać wiedzę na ten temat, gdyż często nie jesteśmy świadomi na ile możemy sobie pozwolić, z czego skorzystać, jak polepszyć czy co zrobić, by nie była plagiatem praca licencjacka, bądź magisterska, czy chociażby nasz referat lub prezentacja.

„Prawa autorskie to ogół praw należących do autora danego utworu bądź innego dzieła, upoważniające go do decydowania o użytkowaniu dzieła i czerpaniu z niego korzyści.” (dwm) Powstają one w chwili ustalenia dzieła czyli nic innego jak przeczytanie, bądź zobaczenie dzieła przez osobę inną niżeli sam autor. Jak stanowi prawo, prawa autorskie przysługują twórcy danego dzieła, jednak nie oznacza to iż my nie możemy z niego korzystać. Możemy to robić zgodnie z zasadą dozwolonego użytku bądź też za zgodą samego autora dzieła. Przykładem dzieł objętych prawami autorskimi są między innymi utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi, plastyczne czy też fotograficzne.

W przypadku praw autorskich dotyczących nauczycieli sprawa wydaje się być prostsza. Mianowicie, prawo autorskie traktuje szkoły w sposób wyjątkowy z uzasadnioną pobłażliwością i zezwalają na korzystanie przez instytucje oświatowe z rozpowszechnionych utworów pod warunkiem, że służą one jako cel dydaktyczny.

W każdej z sytuacji istotne jest jednak zachowanie kryterium bezpłatności, by nie powstało wrażenie, że nauczyciel czerpie korzyści z rozpowszechniania cudzej twórczości czyli np. pobieranie przez nauczyciela od uczniów opłat za kserowany materiał. Jeżeli już mowa o kserowaniu, jest to zgodnie z prawem legalne, jednak pod jednym, niezwykle ważnym względem, że materiał będzie kserowany jedynie we fragmentach. Rozważając kwestię filmów czy utworów muzycznych puszcanych uczniom na lekcjach, jest to również zgodne z prawem (nawet jeżeli film zamieszczony jest w internecie nielegalnie) pod warunkiem, że służy to potrzebom dydaktycznych i jest dopełnieniem realizowanego przez nauczyciela materiału. W przypadku radia czy telewizji szkolnej, udostępnianie w nich cudzych utworów również nie jest niezgodne z prawem pod warunkiem, że nikt poza murami szkoły ich nie słyszy.

Jeżeli chodzi o styl bibliograficzny M L A (Modern Language Association) charakteryzuje się swoją prostotą, zwięzłością i przejrzystością. Jest to styl używany od około 50 lat, którego zasady zostały wprowadzone przez Stany Zjednoczone, Kanadę, Chiny, Indie i wiele innych krajów na całym świecie.

Styl ten ze względu na swoją klarowność wymaga użycia czytelnej czcionki (np. Times New Roman w rozmiarze 12), nagłówki i śródtytuły nie są w nim wymagane, w całym dokumencie wymagane jest używanie podwójnej interlinii, numer strony powinien być umieszczony w prawym górnym rogu każdej strony (włącznie ze stroną tytułową, jeżeli nie stanowi ona osobnej strony), a do numeracji używamy wyłącznie cyfr arabskich, podając cytat dłuższy niż cztery linijki tekstu należy oddzielić cały blok poprzez ustawienie jego marginesu o 1 cal (2,5cm) głębiej

od lewego marginesu, a w obrębie cytatów należy stosować podwójną spację (w przypadku wyróżnienia cytatu w ten sposób należy zrezygnować z cudzysłowu). (Styl MLA | Biblioteka)

Na pierwszej stronie naszego tekstu należy umieścić (wyjustowane do lewej strony) imię i nazwisko autora, imię i nazwisko osoby, do której skierowana jest praca, a w przypadku referatów nazwę przedmiotu, którego on dotyczy. W przypadku bibliografii, inaczej wykazu literatury, bądź wykazu źródeł stanowi ona wykaz dokumentów, z których autor danego dzieła korzystał, bądź na których się opierał, by stworzyć swój utwór.

Dzięki dobrze sporządzonej bibliografii po pierwsze i najważniejsze, nie naruszamy praw autorskich, a po drugie tworzymy wskazówkę do jakich źródeł warto zajrzeć tworząc pracę na określony temat. Jednak autor tekstu musi pamiętać o tym, że sięgając do czyjejś pracy musi dokładnie wyselekcjonować najważniejsze i najbardziej liczące się treści.

Aby bibliografia była poprawnie sporządzona należy odwołać się do kilku wskazówek: wpisy powinny być uporządkowane w porządku alfabetycznym, można ją również podzielić na grupy, należy stosować następującą kolejność: autor, tytuł miejsce i rok wydania. Bibliografia stanowi niezwykle ważny element każdej pracy, gdyż sugeruje do jakich źródeł zajrzał autor dzieła i odsyła nas do oryginału, z którego autor korzystał tworząc swoje dzieło.

Jeżeli natomiast mowa o licencjach otwartych to ich powstanie stanowiło niezwykle przełom w świecie prawa autorskiego. Ich główną ideą jest powszechny dostęp do treści. Są one zatem swego rodzaju umową pomiędzy autorem dzieła a osobami, które z niego korzystają, która gwarantuje nieograniczony dostęp do niego. Należy tutaj przestrzegać czterech wolności: dostępu, rozpowszechniania,

adaptacji, rozpowszechniania adaptacji. Nam, jako przyszłym nauczycielom, licencje otwarte znacznie ułatwiają pracę, gdyż umożliwiają nam ona korzystanie w udostępnionych już prac w sposób jedynie trochę ograniczony. Ich kolejną zaletą jest rozpowszechnianie wiedzy poprzez zwiększony dostęp do niej oraz prowadzą do postępu i licznych ulepszeń.

Jednymi z najpopularniejszych licencji otwartych są licencje Creative Commons, w których model „wszystkie prawa zastrzeżone” zastąpiony jest modelem „ pewne prawa zastrzeżone”. Licencje te gwarantują zarówno swobody jak i ograniczenia. Korzystając z tej licencji należy jednak pamiętać, że licencjobiorca musi zawsze dochować warunków licencji, w innym wypadku licencja automatycznie wygasa. Oznacza to konieczność poprawnego informowania o autorze i jego prawach na każdej kopii utworu oraz zakaz korzystania ze środków ograniczających dostęp do tych utworów.

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

- Uznanie autorstwa. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

- Użycie niekomercyjne. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie do celów niekomercyjnych.

- Na tych samych warunkach. Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

- Bez utworów zależnych. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

(Poznaj licencje Creative Commons)

Reasumując, wraz z postępem świata postępują również i ludzie. Wszystko staje się bardziej powszechne i dostępne. Niekiedy, bez wychodzenia z domu możemy sprawdzić wszystko co nas interesuje. Należy być jednak świadomym swoich postępowań, by podczas tworzenia poniekąd swojej pracy nie dokonać plagiatu, a tym samym uwikłać się w problemy z prawem. Dlatego też znajomość praw autorskich dla nauczycieli, stylu MLA, otwartych licencji czy też głębsza wiedza na temat bibliografii, mogą okazać się niezbędne.

Bibliografia

dwm. *Prawa autorskie: Prawa autorskie - definicja*. 23 wrzesień 2010. 07 styczeń 2018.

<<http://prawaautorskie-dwm.blogspot.com/2010/09/prawa-autorskie-definicja.html>>.

FREE MLA Format Citation Generator | Cite This For Me. brak daty. 07 styczeń 2018.

<<http://www.citethisforme.com/citation-generator/mla>>.

Jakub Kralka. *Prawo autorskie w szkole - o czym powinien pamiętać nauczyciel?* 14 październik 2015.

07 styczeń 2018. <<http://techlaw.pl/prawo-autorskie-szkola-nauczyciel/>>.

Poznaj licencje Creative Commons. brak daty. 07 styczeń 2018. <<https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>>.

Prawo autorskie (ustawa z 4 lutego 1994 r. tekst jednolity z 2016 r.). 30 wrzesień 2017. 07 styczeń 2018.

<[https://pl.wikisource.org/wiki/Prawo_autorskie_\(ustawa_z_4_lutego_1994_r._tekst_jednolity_z_2016_r.\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Prawo_autorskie_(ustawa_z_4_lutego_1994_r._tekst_jednolity_z_2016_r.))>.

Styl MLA | Biblioteka. brak daty. 07 styczeń 2018.

<<http://www.biblioteka.uksw.edu.pl/pl/node/471>>.